

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра комп'ютерних наук та інформаційних технологій

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**«Правові основи діяльності в сфері інформаційних технологій
та інформаційної безпеки»**

на 2023-2024 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 1 семестр
Освітня програма/спеціалізація	Комп'ютерні науки
Спеціальність	122 Комп'ютерні науки
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Кульчій Олег Олександрович
к.ю.н., доцент
доцент кафедри правознавства

Контактний телефон	+38-050-966-02-81
Електронна адреса	law.chair@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.pravo.puet.edu.ua/cont.htm он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 09.00-19.00
Сторінка дистанційного курсу	http://www.el.puet.edu.ua

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Засвоєння здобувачами вищої освіти системних знань із правового регулювання у сфері професійної діяльності за фахом, що передбачає ознайомлення із ключовими темами та питаннями різних галузей права, об'єднаними довкола спільного предмета регулювання – відносин, що складаються у ході здійснення професійної діяльності в сфері інформаційних технологій (як самостійної підприємницької, так і у якості найманого працівника) та інформаційної безпеки
Тривалість	3 кредити ЄКТС/90 годин (лекції – 16 год., семінарські заняття – 20 год., самостійна робота – 54 год.)
Форми та методи навчання	Лекції та семінарські заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом. Методи навчання базуються на пошуку моделі оптимального поєднання аудиторної та самостійної роботи з метою стимулювання останньої. Під час лекційних занять використовуються технічні засоби навчання з метою стимулювання пізнавальної активності здобувачів. На лекційних та семінарських заняттях використовуються проблемний підхід та моделювання практичних ситуацій, на семінарських заняттях також робота у групах, здобувачам пропонується використання елементів методу ділової гри з метою організації навчального процесу. Для організації самостійної роботи та контролю за її ефективністю використовуються практичні завдання (задачі) та тестування у дистанційному курсі, для стимулювання науково-дослідницької роботи за індивідуальним завданням викладача можуть виконуватися реферати (есе) з окремих проблемних питань курсу.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування лекційних та семінарських занять; обговорення матеріалу теми; виконання практичних завдань; вибіркоче тестування на заняттях; поточна модульна робота; доповіді з рефератами та їх обговорення; моделювання правових ситуацій; оцінка підготовлених проектів документів. Підсумковий контроль: ПМК (екзамен)
Базові знання	Наявність базових знань про правове регулювання суспільних відносин та про сферу професійної діяльності (Історія та культура України, Елементи комбінаторної оптимізації, Інформатика, Програмування)
Мова викладання	Українська

**Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна,
програмні результати навчання**

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p align="center">Загальні компетентності</p> <p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1)</p> <p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 2)</p> <p>Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК 6).</p> <p>Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7).</p> <p>Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 10).</p> <p>Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 11).</p> <p>Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (ЗК 12).</p> <p>Здатність діяти на основі етичних міркувань (ЗК 13).</p> <p>Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 14).</p> <p>Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 15).</p> <p align="center">Спеціальні компетентності</p> <p>Здатність до логічного мислення, побудови логічних висновків, використання формальних мов і моделей алгоритмічних обчислень, проектування, розроблення й аналізу алгоритмів, оцінювання їх ефективності та складності, розв'язності та нерозв'язності алгоритмічних проблем для адекватного моделювання предметних областей і створення програмних та інформаційних систем (СК 3).</p> <p>Здатність застосовувати методи та засоби забезпечення інформаційної безпеки, розробляти й експлуатувати спеціальне програмне забезпечення захисту інформаційних ресурсів об'єктів критичної інформаційної інфраструктури (СК 14).</p> <p>Здатність застосовувати поглиблені правові знання, розвиток практичних умінь і навичок щодо питань нормативно-правового регулювання цифрової та інформаційної безпеки особи, суспільства, держави (СК 18).</p>	<p>Володіти навичками управління життєвим циклом програмного забезпечення, продуктів і сервісів інформаційних технологій відповідно до вимог і обмежень замовника, вміти розробляти проектну документацію (техніко-економічне обґрунтування, технічне завдання, бізнес-план, угоду, договір, контракт) (ПР 11).</p> <p>Володіти та застосовувати поглиблені правові знання, розвиток практичних умінь і навичок щодо питань нормативно-правового регулювання цифрової та інформаційної безпеки особи, суспільства, держави (ПР 18).</p>

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Правове регулювання інформаційних відносин та професійної діяльності в сфері інформаційних технологій		
<p>Тема 1. Загальна характеристика правового регулювання інформаційних відносин</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <p>1) Поняття інформаційного суспільства та державна політика у сфері розвитку інформаційного суспільства в Україні; 2) Інформаційні права і свободи у контексті прав людини та їх обмеження; 3) Суб'єкти інформаційних правовідносин та їх види. Зміст інформаційних правовідносин; 4) Класифікація та загальний огляд джерел інформаційного права та інших галузей права, дотичних до регулювання професійної діяльності у сфері інформаційних технологій.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Скласти таблицю нормативних актів, що врегульовують відносини у сфері ІТ із колонками: назва н.-п.а., . 3) Скласти</p>
<p>Тема 2. Поняття інформації. Правові режими інформаційних ресурсів. Публічна інформація.</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <p>1) Інформація як вид власності. Підстави виникнення права власності на інформацію; 2) Співвідношення категорій «інформація», «відомості», «дані», «знання», «таємниця» та інших у суспільних правовідносинах; 3) Державна інформаційна політика; 4) Інформаційна культура; 5) Засоби масової інформації як об'єкт інформаційних правовідносин; 6) Реклама, піар, недобросовісна конкуренція, інформаційна боротьба як об'єкти інформаційних правовідносин; 7) Честь, гідність та ділова репутація як об'єкти інформаційного права.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Скласти схему або таблицю видів об'єктів інформаційних правовідносин за всіма відомими Вам критеріями їх класифікації.</p>
<p>Тема 3. Право інтелектуальної власності на об'єкти інформаційних відносин</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <p>1) Основні джерела права інтелектуальної власності; 2) Комп'ютерні програми та інші результати професійної діяльності у сфері інформаційних технологій як об'єкти права інтелектуальної власності; 3) Засоби індивідуалізації: знаки для товарів і послуг, комерційні (фірмові) найменування, географічні зазначення; 4) Поняття та правовий режим науково-технічної інформації. Ноу-хау; 5) Об'єкти права інтелектуальної власності у віртуальному просторі (мета-всесвіті).</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Скласти схему класифікації об'єктів права інтелектуальної власності (особливу увагу приділити тим із них, що можуть створюватися у сфері ІТ).</p>
<p>Тема 4. Організаційно-правові засади здійснення професійної діяльності у сфері інформаційних технологій</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <p>1) Особливості трудових договорів зі спеціалістами з інформаційних технологій, права та обов'язки їх сторін; 2) Відмінності трудових договорів, цивільно-правових договорів та господарських договорів із фізичною особою-підприємцем; 3) Вибір організаційно-правових форм для стартапів; 4) Відмінності трудових договорів, цивільно-правових договорів та господарських договорів із фізичною особою-підприємцем; 5) Порядок внесення майнових інтелектуальної власності до статутного капіталу суб'єктів</p>

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		<p>господарювання.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Підготувати пакет документів для реєстрації ФОП або ТОВ для діяльності у сфері ІТ.
<p>Тема 5. Договірні відносини у сфері інформаційних відносин</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування. Поточна модульна робота (тестування).</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Договір купівлі-продажу та його види. Особливості договору купівлі-продажу майнових прав; 2) Договори про передачу майна в користування. Договір лізингу; 3) Договори про відчуження виключних майнових прав інтелектуальної власності; 4) Договори про створення за замовленням і використання об'єктів права інтелектуальної власності. Договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт; 5) Юридичні та фактичні послуги. Фінансові послуги. Страхування. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Знайти та проаналізувати договір про виконання робіт чи надання послуг у сфері ІТ або інший договір із суміжної сфери діяльності (з наданням пояснень, коментарів, потенційних ризиків)
Модуль 2. Правове регулювання відносин інформаційної безпеки		
<p>Тема 6. Поняття та об'єкти інформаційної безпеки. Законодавство України щодо забезпечення інформаційної безпеки</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Поняття національних інтересів та національної безпеки; 2) Органи державної влади, до функціональних повноважень яких входять питання забезпечення інформаційної безпеки (у т.ч. кібербезпеки, захисту інформації); 3) Правові засади захисту об'єктів інформаційних правовідносин від загроз в інформаційній сфері; 4) Інформаційна безпека людини й суспільства. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.
<p>Тема 7. Зарубіжний досвід правового регулювання інформаційної безпеки. Міжнародні акти в сфері інформаційної безпеки</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Досвід державного регулювання забезпечення різних аспектів інформаційної безпеки у розвинених зарубіжних державах; 2) Правові аспекти захисту інформації та принципи інформаційної безпеки у Європейському Союзі та окремих країнах ЄС (Німеччина, Франція, Італія, держави Східної Європи). GDPR; 3) Правові аспекти захисту інформації та принципи інформаційної безпеки у Сполучених Штатах Америки, Канаді, Великобританії; 4) Міжнародно-правові основи інформаційної безпеки. Міжнародні конвенції та угоди в сфері інформаційної безпеки. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Скласти в ел. формі документ з активними посиланнями на основні міжнародні конвенції та угоди у сфері інформаційної безпеки.
<p>Тема 8. Забезпечення інформаційної безпеки особи, держави та суспільства</p>	<p>Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування</p>	<p><i>Питання для самостійного опрацювання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Види загроз безпеці суб'єктів інформаційних правовідносин в інформаційній сфері; 2) Інформаційна безпека особи. Задоволення інформаційних потреб учасників інформаційних правовідносин як спосіб забезпечення інформаційної безпеки; 3) Забезпечення інформаційної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності; 4) Інформаційна безпека суспільства. Зовнішні

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		деструктивні інформаційні впливи на суспільну свідомість; 5) Інформаційна безпека держави. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Скласти таблицю об'єктів інформаційної безпеки із зазначенням основних загроз таким об'єктам.
Тема 9. Організаційно-правові засади захисту інформації. Захист персональних даних	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування	<i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1) Диференціація завдань щодо захисту інформації залежно від правового режиму інформації; 2) Технічний захист інформації. Національна система конфіденційного зв'язку; 3) Правове становище Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. ДРО; 4) Вимоги до обробки персональних даних, яких слід дотримуватись під час здійснення професійної діяльності у сфері ІТ; 5) Проектування приватності (Privacy by design); 6) Міжнародна та національна сертифікація з захисту даних. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО. 3) Знайти і проаналізувати (або самостійно скласти за зразками) один із організаційно-правових документів, спрямованих на запобігання інформаційним загрозам
Тема 10. Правове регулювання електронних комунікацій та забезпечення кібербезпеки	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування	<i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1) Законодавство у сфері електронних комунікацій: загальна характеристика та основні поняття; 2) Правові заходи та методи захисту систем електронних комунікацій; 3) Національна система кібербезпеки в Україні; 4) Кіберінциденти та їх категорії. Кібератаки та кіберзлочини; 5) Державні стандарти та нормативні документи, що стосуються технічного захисту інформації. Стандарти кібербезпеки. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми.
Тема 11. Відповідальність за порушення законодавства в сфері інформаційної безпеки. Захист прав учасників інформаційних відносин.	Відвідування занять; обговорення матеріалу теми, моделювання правових ситуацій; виконання навчальних та практичних завдань; завдання самостійної роботи; вибіркове тестування Поточна модульна робота (тестування). ПМК (екзамен)	<i>Питання для самостійного опрацювання:</i> 1) Порядок притягнення до відповідальності за порушення законодавства у сфері інформаційної безпеки; 2) Цивільно-правова відповідальність та господарсько-правова відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері; 3) Data incident, data breach – належне реагування та принципи застосування відповідальності відповідно до GDPR та законодавства України; 4) Особливості інформаційних правопорушень у кіберпросторі. Загальна характеристика кіберзлочинів та відповідальність за них; 5) Нагляд і контроль за дотриманням законодавства під час здійснення професійної діяльності у сфері інформаційних технологій та з приводу дотримання вимог щодо забезпечення інформаційної безпеки. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.

Інформаційні джерела

- Бем М., Городиський І. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. К.: «К.І.С.», 2021 157с. URL: <https://rm.coe.int/handbook-pers-data-protect-2021-web/1680a37a69>
- Вишня В., Гариш О., Рижков Е. Основи інформаційної безпеки. Навчальний посібник. Дніпро. 2020. 128 с.
- Вінник О. М. Господарське право [Текст] : курс лекцій : (заг. частина) / Вінник О. М. ; НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ : Ліра-К, 2017. 239 с.
- Гуржій Т. О., Петрицький А. Л. Правовий захист персональних даних : монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. унт, 2019. 216 с.
- Інформаційна безпека: навчальний посібник / Ю.Я. Бобало, І.В. Горбатий, М.Д. Кіселичник, А.П. Бондарев та ін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 580 с.

6. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Ярема О.Г. Інформаційне право України : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 416 с.

7. Кормич Б.А., Федотов О.П., Аверочкіна Т.В. Правове регулювання інформаційної діяльності: навчально-методичний посібник. Одеса, 2018. 150 с.

8. Остроухов В.В., Присяжнюк М.М., Фермагей О.І., Чеховська М.М. Інформаційна безпека. К.: Ліра-К. 2021. 412 с.

9. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних (2018 р.) перекладено українською. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_ukr.pdf

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point).
- Презентації Microsoft PowerPoint з тем курсу.
- Бази нормативних документів (Ліга:Закон, НАУ; online-системи, у т.ч. «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>).
- Пакет тестів до тем навчальної дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання, розміщені в системі Opentest.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

- Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися «Положення про академічну доброчесність» (http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_2020.pdf); списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.
- Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>; Положення про зарахування результатів неформальної освіти.

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): відвідування усіх занять (не більше 3,5 балів – за наявності конспектів занять та за умови присутності на них); участь у обговоренні матеріалу тем семінарських занять (12 балів); виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (загалом – 5 балів); поточна модульна робота (тестування) (12 балів)	26,5
Модуль 2 (теми 6-11): відвідування усіх занять (не більше 3,5 балів – за наявності конспектів занять та за умови присутності на них); участь у обговоренні матеріалу тем семінарських занять (12 балів); виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (загалом – 5 балів); поточна модульна робота (тестування) (12 балів)	33,5
Екзамен (тест – 15 балів; відповідь на питання екзаменаційного білета – 25 балів)	40
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни